

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

11.6.2019

ΥΠΟΒΡΥΧΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ, 2018

Κατά τον Ιούνιο-Ιούλιο του 2018 συνεχίστηκε, για τρίτο κατά σειράν χρόνο, η υποβρύχια διεπιστημονική έρευνα στην περιοχή της χερσονήσου Κυνόσουρα και στον Όρμο Αμπελακίου Σαλαμίνας, δηλαδή στον χώρο συγκέντρωσης του κύριου μέρους του Ελληνικού στόλου την παραμονή της μεγάλης Ναυμαχίας του 480 π.Χ.

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, η έρευνα διενεργήθηκε από το Ινστιτούτο Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών (Ι.ΕΝ.Α.Ε.) σε συνεργασία με την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων (Ε.Ε.Α.) του ΥΠ.ΠΟ.Α., υπό την διεύθυνση της Δρος Αγγελικής Σίμωνι, Προϊσταμένης της ΕΦ.Α. Ευβοίας, και του Γιάννου Γ. Λώλου, Καθηγητή Προϊστορικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Προέδρου του Ι.ΕΝ.Α.Ε., με την υποστήριξη του Εργαστηρίου Θαλάσσιας Γεωλογίας και Φυσικής Ωκεανογραφίας του Πανεπιστημίου Πατρών, υπό τον Καθηγητή Γιώργο Παπαθεοδώρου, ενώ η χρηματοδότησή της προήλθε από γενναία χορηγία του ζεύγους Μιχάλη και Μυρτούς Πατέρα και πόρους του Ι.ΕΝ.Α.Ε.

Στην υποβρύχια αρχαιολογική και γεωφυσική έρευνα του 2018 είχαν ενεργό συμμετοχή τριάντα (30) άτομα, διαφόρων ειδικοτήτων, με κύρια συνεργάτιδα την Δρα Χριστίνα Μαραμπέα, ως υπεύθυνη εργασιών πεδίου και τεκμηρίωσης, και τεχνικό υπεύθυνο τον Νικόλαο Γκόλφη.

Τα αποτελέσματα της έρευνας του 2018, στον μυχό του Όρμου Αμπελακίου και στο Στενό, κρίνονται ιδιαίτερος σημαντικά εφ' όσον: α) εφαρμόστηκε με επιτυχία νέα “αμφίβια” τεχνική διερεύνησης αρχαίων καταλοίπων σε ρηχά ύδατα, β) συνεχίστηκε η αποκάλυψη μεγάλου αρχαίου δημοσίου κτηρίου, από το οποίο προήλθαν δείγματα πρωτότυπων μαρμάρινων έργων της Ελληνικής γλυπτικής, και γ) αποκτήθηκαν θαλάσσια ιζηματολογικά δεδομένα, από πυρηνοληψίες, τα οποία θα συμβάλουν, σε συνδυασμό με τα άλλα γεωφυσικά και αρχαιολογικά στοιχεία, στην ανασύσταση της παλαιογεωγραφίας της περιοχής, με ιδιαίτερη αναφορά στην μορφή του Όρμου και του Στενού κατά την εποχή της Ναυμαχίας της Σαλαμίνας.

Για την αποτελεσματικότερη διερεύνηση του μεγάλου καταβυθισμένου αρχαίου κτηρίου στην βορειοδυτική πλευρά του μυχού του σημερινού Όρμου του Αμπελακίου, υιοθετήθηκε καινοτόμος τεχνική για τα Ελληνικά δεδομένα, με την εγκατάσταση εύκαμπτου υδατοφράκτη από την τεχνική εταιρία “K & P Engineering” των Θ. Κατσέλη και Γ. Πέτροβα, για την αφυδάτωση του θαλασσιού πεδίου, που επέτρεψε την συνδυασμένη χρήση μεθόδων και τεχνικών μέσων υποβρύχιας και χερσαίας ανασκαφής στην έρευνα της αρχαίας κτηριακής δομής.

Μέσω της “αμφίβιας” ανασκαφικής τεχνικής, προχώρησε η αποκάλυψη νέων τμημάτων της ισχυρής θεμελίωσης (στερεοβάτης), από μεγάλες λιθοπλίνθους, της μεγάλης κτηριακής κατασκευής, ιερού ή άλλου δημοσίου χαρακτήρα, η οποία πρέπει

να ιδρύθηκε σε Υστεροκλασικούς/πρώιμους Ελληνιστικούς χρόνους και να ήταν σε πλήρη ή μερική λειτουργία μέχρι και τους Υστερορωμαϊκούς χρόνους (τον 3^ο αι. μ.Χ.).

Η μνημειώδης κατασκευή, που σήμερα βρίσκεται μέσα στον βούρκο, φαίνεται να είναι βασικά διευθετημένη στον άξονα Βορράς-Νότος, σε μήκος μέχρι στιγμής 15 μ., με βέβαιες συνέχειες προς τα βόρεια και τα δυτικά. Αποδεικνύεται ότι η θεμελίωση, στην ανατολική πλευρά της, αποτελεί το στιβαρό υπόβαθρο νεώτερου μώλου, κατασκευασμένου τουλάχιστον προ 200 ετών, από το οικοδομικό υλικό του αρχαίου κτηρίου.

Το κύριο αρχαιολογικό στρώμα, στην ερευνηθείσα έκταση, περιείχε, εκτός από μεγάλη ποσότητα κεραμικής των Υστεροκλασικών-Υστερορωμαϊκών (κυρίως, όμως, των Ελληνιστικών) χρόνων, ένα πολύτιμο σύνολο θραυσμάτων μαρμάρινων αγαλμάτων, αρχιτεκτονικών μελών(;), στηλών ή βάθρων, και άλλων αντικειμένων, που συνδέονται προφανώς με την ακμαία λειτουργία του κτηρίου.

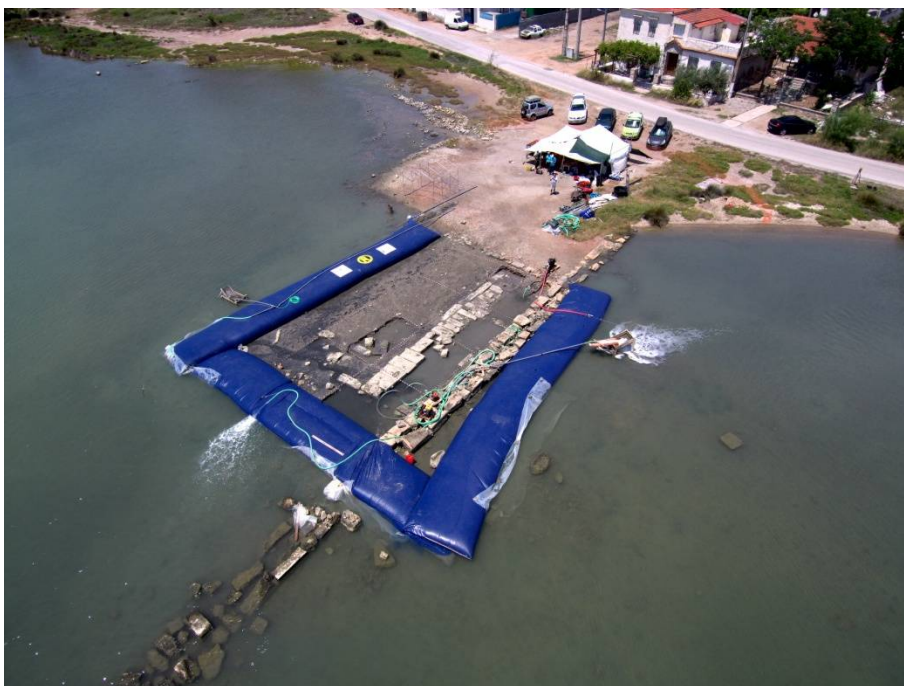
Από την ομάδα των μαρμάρινων έργων της ύστατης Κλασικής/αρχόμενης Ελληνιστικής περιόδου, ξεχωρίζει ακέραη κεφαλή αγάλματος νέου, πιθανώς αθλητή ή θεού (Ερμού;). Είναι η πρώτη, του είδους, που έρχεται στο φως στην ιστορική νήσο. Πρόκειται για πρωτότυπο έργο, εξαιρετο δείγμα της Ελληνικής πλαστικής του προχωρημένου 4^{ου} αι. π.Χ., προϊόν ανώτερου εργαστηρίου, που φέρει το αποτύπωμα της μεγάλης τέχνης. Στα επιμέρους στοιχεία του έργου, αναγνωρίζονται, ήδη, τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά, που σχετίζονται με την παραγωγή της Σχολής του Σκόπα ή της Σχολής του Λυσίππου.

(Όλα τα κεραμικά, μαρμάρινα και άλλα ευρήματα από την Υποβρύχια Έρευνα Σαλαμίνας μεταφέρονται και συντηρούνται στα Εργαστήρια της Ε.Ε.Α., στην Αθήνα).

Μετά την έρευνα του 2018, φαίνεται πολύ πιθανόν το “αναδυόμενο” κτήριο να αποτελεί ένα από τα κύρια δημόσια οικοδομήματα στην περιοχή, ή στην παρυφή της Αγοράς, στο χαμηλότερο επίπεδο της αρχαίας πόλης, την οποία είδε και περιγράφει, ως ερειπωμένη, ο περιηγητής Πausανίας στα μέσα του 2^{ου} αι. μ.Χ. περίπου. Η θέση της, σε άμεση γειτνίαση με τον λιμένα της πόλης, παραπέμπει σε άλλες περιπτώσεις παράκτιων δημοσίων συγκροτημάτων, όπως στην Θάσο, στην Άνδρο και στην Δήλο.

Εικ. 1. Σαλαμίς, Όρμος Αμπελακίου. Άποψη του χώρου των ερευνών, με τον υδατοφράκτη, στην βορειοδυτική πλευρά του Όρμου, από τα δυτικά (Φωτογρ. Κ. Κάτρης).

Εικ. 2. Σαλαμίς, Όρμος Αμπελακίου. Άποψη του χώρου των ερευνών, με τον υδατοφράκτη, στην βορειοδυτική πλευρά του Όρμου, από τα νοτιοανατολικά (Φωτογρ. Κ. Κάτρης).

Εικ. 3. Σαλαμίς, Όρμος Αμπελακίου. Άποψη του αφυδατωμένου πεδίου, με την θεμελίωση του αρχαίου δημοσίου κτηρίου και τον νεώτερο μώλο στα αριστερά (Φωτογρ. Κ. Κάτρης).

Εικ. 4. Σαλαμίς, Όρμος Αμπελακίου. Εικόνα από τις εργασίες διερεύνησης του αρχαίου δημοσίου κτηρίου (Φωτογρ. Γ. Λώλος).

Εικ. 5. Σαλαμίς, Όρμος Αμπελακίου. Η κεφαλή μαρμάρινου αγάλματος, όπως βρέθηκε στο κύριο αρχαιολογικό στρώμα, στην περιοχή του δημοσίου κτηρίου (Φωτογρ. Χρ. Μαραμπέα).

Εικ. 6. Σαλαμίς, Όρμος Αμπελακίου. Κεφαλή μαρμάρινου αγάλματος νέου (αθλητή ή θεού) του τέλους της Κλασικής περιόδου, πριν από την συντήρηση (Φωτογρ. Χρ. Μαραμπέα).

Εικ. 7. Σαλαμίς, Όρμος Αμπελακίου. Θραύσματα ενσφράγιστων λαβών Ελληνιστικών εμπορικών αμοφρέων και θραύσμα κεράμου με έντυπο γράμμα (Φωτογρ. Χρ. Μαραμπέα).